

Tikrinių vardų transkripcijos iš vokiečių kalbos į lietuvių kalbą taisyklių komentaras

Tikrinių vardų transkripcijos iš vokiečių kalbos į lietuvių kalbą taisykles parengė Rita Trakymienė, – žodyno „Pasaulio vietovardžiai“ (Vilnius: MELC) atsakomoji redaktorė, išstobulino ir pastabas suformulavo viena iš recenzenčių – Vilniaus universiteto FF Vokiečių filologijos katedros doc. dr. Diana Šileikaitė-Kaishauri, be jos, taisykles dar recenzavo dr. Alfonsas Tekorius ir dr. Lionginas Pažūsis. Atsižvelgiant į recenzentų ir grožinės literatūros vertėjų iš vokiečių kalbos siūlymus, buvo priimta tam tikrų pakeitimų – apie juos plačiau žr. toliau. Valstybinė lietuvių kalbos komisija pataisytam ir papildytam taisyklių variantui pritarė 2019 m. balandžio 25 d. posėdyje.

Šioje transkripcijos taisyklių lentelėje daug seniai vartojamų ir abejonių nekeliančių atvejų, bet yra ir alternatyvių variantų, neatitinkančių „Pasaulio vietovardžių žodyno“ transkripcijos. Taip yra todėl, kad sudarant šią lentelę buvo siekiama priartinti transkripciją prie vokiško tarimo pagal lietuviškos tarties galimybes.

Vokiečių kalbos raidės ö tarimą tiksliau perteikia ne lietuviškos balsės *e* arba *é*, o *io*, pvz., *Mögglingen* – *Mioglingenas*. Taip pat *Köln* gali būti *Kiolnas*.

Siekiama tiksliau atspindėti vokiškus ilguosius balsius. Tais atvejais, kai balsė *i* vokiškai tariama ilgai, ji lietuviškai perrašoma kaip „y“. Nuo seno įprastas *Berlynas*, bet čia turime „y“ ir žodžio pradžioje, pvz., *Isar* – *Ýzaras*. Taip pat išreiškiamas ir ü ilgumas, pvz., *Tübingen* – *Tiūbingenas*, *Lübeck* – *Liūbekas*. Gali sugrįžti jau anksčiau vartota forma *Ciūrichas*. Trumpoji balsė ü, kaip ir anksčiau, transkribuojama „iu“ (*Wolfenbüttel* – *Volfenbiutelis*).

Balsė y transkribuojama ne balse „i“, o „iu“ arba „iū“ (pagal vokišką tarimą: *Kyll* – *Kiulis*, *Kyritz* – *Kiūricas*).

Suprantama, kad ö ir ü žodžio pradžioje negali būti perrašomos kaip „io“ ir „iu“ arba „iū“, nes lietuviškai šitaip niekada netariama. Tad ö žodžio pradžioje perrašoma „e“ (kai vokiškai tariamas trumpasis balsis: *Oelsnitz* – *Elsnicas*) arba „ė“ (kai ilgasis: *Öhringen* – *Ėringenas*), o ü – „y“ (*Überlingen* – *Yberlingenas*).

Yra naujovė: vokiška grafema *ch* žodžio pradžioje transkribuojama kaip „k“, pvz., *Chemnitz*, – *Kemnicas*, nes vokiškai tariama būtent taip.

„Pasaulio vietovardžių žodyne“ pateikta transkripcija lieka galioti, o čia siūlomos alternatyvios galimybės.

P. S. Išplėstiniame pakomisės posėdyje buvo diskutuota ir dėl *ei* ar *ai* (pvz., *Meisenas* ar *Maisenas*), tačiau tiek vokiečių kalbos specialistai, tiek lituanistai sutarė, kad lieka *ei*.